

Innovatie- Netwerk

InnovatieNetwerk genereert grensverleggende/baanbrekende vernieuwingen in landbouw, agribusiness, voeding en groene ruimte en zorgt ervoor dat die door belanghebbenden in de praktijk worden gebracht. Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nam het initiatief tot en financiert InnovatieNetwerk.

➤ Meer informatie over
InnovatieNetwerk:
www.innovatienetwerk.org

In de ontwikkeling van grensverleggende concepten doen zich diverse beslissende momenten voor. Met de conceptwijzer informeert InnovatieNetwerk u over een concept dat zich in zo'n belangrijke fase bevindt. Deze conceptwijzer informeert u over de Tuinen van West. Samen met de gemeente Amsterdam is de afgelopen tijd nagedacht over de vraag welke bijdrage dit gebied kan leveren aan de stad. Er zijn – samen met betrokkenen en belanghebbenden – diverse met elkaar samenhangende ideeën voor dit gebied ontwikkeld. In de komende periode worden de beste ideeën verder uitgewerkt en worden de mogelijkheden voor realisatie ervan onderzocht.

Meedenken, meer weten of meedoen?

Voor meer achtergrondinformatie kunt u contact opnemen met:
Dr.ir. M.C.H. Wagemans
(tel. 06-48131102; e-mail
m.c.h.wagemans@innonet.agro.nl).

Tuinen van West: Landbouw in en voor Amsterdam

Van oudsher is landbouw aanbodgestuurd: de boer produceert en zoekt voor zijn producten vervolgens een afzetmarkt. Maar het kan ook anders. Samen met de gemeente Amsterdam, Stadsdeel Nieuw-West, bewoners én belanghebbenden werkt InnovatieNetwerk aan de Tuinen van West. Een gebied waarin een hoofdrol is weggelegd voor stadslandbouw. In plaats van de nadruk te leggen op productie is een benadering gekozen waarbij de stadse vraag centraal staat. Wat kan het gebied betekenen voor de inwoners, vooral van Amsterdam Nieuw-West? Wat kunnen de Tuinen van West bijdragen aan kwaliteitsverbetering? Daarbij gaat het niet enkel om productie van voedsel. Zoals blijkt zijn de mogelijkheden van het gebied veel groter. Stadslandbouw dus in de meest brede betekenis van het woord...

De Tuinen van West is een circa 400 ha groot poldergebied aan de westkant van Amsterdam, dat ontwikkeld wordt tot groen recreatiegebied. Het is een gebied met veel mogelijkheden en kansen. De uitdaging is het gebied zodanig in te richten en te beheren dat maximaal wordt ingespeeld op de vragen en behoeftes vanuit de stad! Wat kunnen de Tuinen van West bijdragen aan de kwaliteit van wonen, leven en werken in de stad? De belangen van bewoners, ondernemers en de stad staan voorop.

Vanzelfsprekend gaat het dan in eerste instantie vooral om bewoners en ondernemers van de wijken, waar het gebied van de Tuinen van West direct aan grenst: Osdorp en Geuzenveld, maar ook van Halfweg en Zwanenburg. Drie multiculturele nieuwbouwwijken, die met elkaar

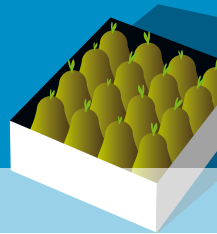
Stadsdeel Nieuw-West vormen en waar in totaal zo'n 130.000 mensen wonen. Wat kan stadslandbouw voor deze mensen betekenen?

Om die vraag te beantwoorden en om tot vernieuwende voorstellen te komen is gezocht naar vernieuwende ideeën. Welke kansen biedt de Tuinen van West? Hoe kan aan de wensen van burgers tegemoet worden gekomen? Dat heeft geleid tot vier mogelijkheden die het waard zijn verder te worden uitgewerkt. We gaan er afzonderlijk op in.

De Tuinen van West als banenmotor

In Amsterdam Nieuw-West is 30% van de inwoners jonger dan 18 jaar, vaak met een Turkse en Marokkaanse achtergrond. Veel jongeren kampen met problemen zoals discriminatie, armoede, criminaliteit en schooluitval. Vaak mist men een inspirerend toekomstbeeld.

Tuinen van West biedt tal van kansen voor jongeren om met eigen initiatieven te komen. Die kunnen betrekking hebben op allerlei vormen van stadslandbouw maar ook op beheer van publieke ruimten in de wijken zelf. Volop ruimte voor eigen initiatieven dus. Een van de mogelijk-

Conceptwijzer september 2011

heden is de realisatie van een toonaangevende, supermoderne, publiekstreckende campus. Op die campus kunnen ze een diploma halen en vooral ervaring opdoen, bijvoorbeeld bij het starten van een eigen bedrijf. Praktijgericht leren dus. Ze leren een netwerk op te bouwen en ideeën concreet handen en voeten te geven. Daarbij kunnen ze gebruik maken van de ervaringskennis van ondernemers. Hoe kun je marktgericht onderzoek organiseren? Hoe kun je (nieuwe) samenwerkingsvormen opzetten?

De Tuinen van West als voedingsbron

Voor alle inwoners van Amsterdam Nieuw-West kan de Tuinen van West een letterlijke en figuurlijke voedingsbron vormen. Er kan groente verbouwd en verhandeld worden. Er kunnen zuivel- en vleesproducten gemaakt en verkocht worden. Er kunnen allerlei initiatieven ontplooid worden, waardoor de inwoners van Nieuw-West makkelijk en betaalbaar gezond en gevarieerd voedsel kunnen verbouwen, verkrijgen, bereiden én eten. Waardoor bedrijven die iets met voedsel van doen hebben, bestaansrecht én (nieuwe) energie en/of mogelijkheden krijgen. En waardoor mensen elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren.

Ook deze functie van de Tuinen van West geeft talloze mogelijkheden. Want nieuwe methoden om groenten te verbouwen geven een opbrengst die veel monden in

dit deel van Amsterdam kan voeden. En misschien gaat men mogelijkheden ontdekken om ook in de stedelijke omgeving zelf voedsel te produceren. Denk aan balkons, daken, groenstroken, rotondes en parken. Maar naast zelf voedsel te produceren kunnen inwoners van Nieuw-West in Tuinen van West ook zien en leren hoe het voedsel wordt geproduceerd dat ze in de supermarkt kopen.

De Tuinen van West als gezondheidscentrum voor ouderen

In stadsdeel Nieuw-West wonen bijna 20.000 65-plussers. De meeste van hen hebben geen werk meer en maar weinig contacten. Vereenzaming vormt een groot probleem, zo blijkt uit onderzoek. Voor hen biedt de Tuinen van West legio mogelijkheden voor een zinvolle dagbesteding en een nieuwe vrienden- en kennissenkring. De vele en uiteenlopende organisaties die iets met en voor ouderen doen kunnen in de Tuinen van West op zoek naar nieuwe samenwerkingsvormen waardoor ze elkaars werk versterken en verlichten. Zo kunnen ze nieuwe en eigentijdse diensten ontwikkelen.

De Tuinen van West als openbare basisschool

In Amsterdam Nieuw-West wonen veel kinderen. Velen kampen met overgewicht. Ook komen veel kinderen zelden of nooit de stad uit, terwijl dat voor hun ontwikkeling en bewustzijn wel

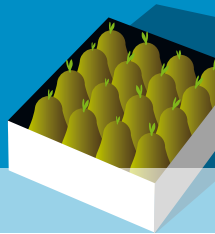
heel wenselijk is. Zeker met oog op de toekomst. Want wie als kind in contact staat met de natuur, ontwikkelt als volwassene makkelijker en eerder milieuvriendelijk, duurzaam en respectvol gedrag.

Daarom zou het fantastisch zijn als de Tuinen van West elk kind in Nieuw-West de mogelijkheid biedt om in de natuur dingen te ontdekken en ervaren. Als op elke basisschool iedere vierjarige een Schatkaart van de Tuinen van West krijgt, waar hij/zij in de loop van de (basisschooltijd) alle gevonden 'schatten' bijtekent. Als vanuit elke basisschool kinderen op een veilige en leuke manier naar de Tuinen van West kunnen komen via een veilige groenstrook vol speel- en ontdekkingsmogelijkheden. Zodat de Tuinen van West voor iedereen op loopafstand ligt en er bovendien meer groene, gezonde speelmogelijkheden in de dichtbevolkte buurten komen. Kortom, in Tuinen van West valt voor kinderen op een spannende manier van alles te leren en te ontdekken.

Nieuwe systemen

Banenmotor, voedselbron, gezondheidscentrum en basisschool. Vier functies voor de Tuinen van West die alleen maar bedacht konden worden door van alles en nog wat met elkaar te combineren en heel creatief te denken. De functies kunnen ook alleen maar vervuld worden als er nieuwe, creatieve organisatievormen bedacht en ontwikkeld worden. Hoe kun-

Conceptwijzer september 2011

nen inwoners daarbij worden betrokken? En zijn er nieuwe manieren om dergelijke activiteiten te financieren én voor iedereen betaalbaar te maken. Ook daarmee is inmiddels een voorzichtig begin gemaakt. Tal van ideeën staan inmiddels op papier. Tot en met een nieuw belonings- en betalingssysteem aan toe! Waar het toe kan leiden? Misschien wel tot lokaal geld zoals Tuinenmunten.

Van brainstorm naar business

Na een jaar van brainstormen en creatief denken is nu de tijd gekomen om uit te zoeken wat werkelijk haalbaar is. Er zijn acht ideeën omschreven, die stuk voor stuk voortkomen uit de behoefte om de Tuinen van West banenmotor, voedselbron, gezondheidscentrum, én basisschool te laten zijn. Deze acht ideeën gaan nu getoetst worden op haalbaarheid. Samen met bewoners, ondernemers en belanghebbenden uit Nieuw-West! Op dit moment werven InnovatieNetwerk én Stadsdeel Nieuw-West mensen en organisaties die in (één van) die acht ideeën brood en beleg zien en er daarom nu tijd, energie en/of geld in willen steken. Er is geld om twee à drie van die ideeën uit te werken in een ondernemingsplan.

1. Een educatief ervaringscentrum

Een centrum waar grote én kleine mensen op heel verschillende manieren en niveaus dingen kunnen leren, door ze te ervaren. En waar allerlei scholen, onderwijsinstellingen en vrijetijdsverenigingen lesprogramma's, workshops en cursussen kunnen aanbieden én ontwikkelen. Het hele gebied van de Tuinen van West kan immers gebruikt worden als kijk-, doe-, beleef- en leslokaal. Tal van thema's liggen voor het oprapen. Van voorlichting en kennis over voeding en koken tot afval-

verwerking en energie. Van dierenverzorging tot kruidenteelt. Van medicinale toepassingen van kruiden tot paard leren rijden of konijnen leren slachten. En van Nederlands les tot en met weven met zelf gesponnen én geschoren schapenwol.

2. Een maaltijden-assemblagecentrum

In het maaltijden-assemblagecentrum kunnen bewoners hun eigen gezonde maaltijd (leren) koken én verdienen! Wie namelijk ook een maaltijd kookt, die het centrum kan verkopen, mag zijn eigen maaltijd gratis of met een fikse korting meenemen.

Ziet u de mogelijkheden van zo'n hightech kookcentrum al voor zich? Workshops en kooklessen voor jong en oud. De verkoop van maaltijden in een restaurant of aan vliegmaatschappijen op Schiphol, verzorgingstehuizen of kinderdagverblijven. Een maaltijdendistributiesysteem voor senioren... een picknickfestival of een buurtbarbecue.

3. Leerwerkplaats voor jongeren

Jongeren tussen de 12 en 18 hebben perspectief nodig. Geloof in hun toekomst en vooral kansen om die toekomst ook daadwerkelijk vorm te geven. De leerwerkplaats kan jongeren daarin ondersteunen. Door advies te geven en leermomenten aan te bieden: stageplaatsen, begeleiding, theorie en feedback. Wellicht kunnen extra mogelijkheden

ontstaan als het leerwerktraject bepaalde taken - al dan niet gedeeltelijk - uit gaat voeren, die nu door het stadsdeel of de gemeente worden uitgevoerd. De organisatie van wijkactiviteiten bijvoorbeeld. Of het onderhoud, de herinrichting van het openbare groen of voorlichting over het belang van afvalscheiding en een buurt zonder zwerfafval.

4. Een buurderij!

Een buurderij is een boerenbedrijf waar men voedselproductie combineert met tal van andere activiteiten en diensten. Kenmerk van een buurderij is dat burgers een actieve rol hebben. Ze kunnen meewerken maar ook financieel deelnemen. Zo bepalen ze zelf welke activiteiten worden uitgevoerd. De burens zijn als het ware zelf boer en ondernemer geworden, tegelijkertijd producent en consument.

5. Een volkstuincomplex nieuwe stijl

Een park vol moes-, kruiden- en bloementuintjes, die gehuurd en verzorgd worden door bewoners uit Nieuw-West. Maar alle andere bewoners zijn op dit terrein ook welkom. Je kunt er heerlijk wandelen en er zijn activiteiten, waar iedereen aan mee kan doen. Recreatieve, educatieve en/of winstgevendende activiteiten. De verkoop van groente bijvoorbeeld. Of van superverse groentesoep of kruiden-uit-de-tuinen-thee. Nieuw is de wijze waarop het volkstuincomplex wordt

Conceptwijzer september 2011

beheerd. Niet de gebruikelijke volkstuinvereniging maar een organisatie die ook diensten aanbiedt aan derden. Bijvoorbeeld cursussen, workshops, verhuur van ateliers enz.

6. Lutkemeer én meer en meer...

Het bedrijventerrein Lutkemeer kan ontwikkeld worden tot een bedrijventerrein voor kleine bedrijven, die iets met elkaar gemeen hebben. Zo kunnen ze kennis, activiteiten én materialen delen en extra aantrekkelijk worden voor klanten en publiek.

Gedacht wordt aan vier verschillende clusters:

1. voeding (verwerking, opslag, handel en transport)
2. duurzaamheid (reparatie, hergebruik, ruil, energie, ecosysteemdiensten)
3. wijk economie (klussen in en om het huis)
4. onderhoud van openbare ruimtes (schoonmaken, straatwerkzaamheden, groenonderhoud, etc.)

7. Een ontdek- en beleefcamping

De komende jaren worden in de Tuinen van West allerlei werkzaamheden uitgevoerd. Het wordt een prachtig recreatiegebied, waarvan alles te beleven valt en waar een camping eigenlijk niet mag ontbreken. Zeker niet als je denkt aan een heel nieuw soort camping! Een camping,

die ook hooibergen en hangmatten verhuurt. Die ontdekkingskampen voor kinderen én uitblaasweekenden voor hulpbehoevenden en mantelzorgers organiseert. Een camping waarop je van alles en nog wat kunt ontdekken en beleven. Dé camping van de Tuinen van West.

8. Een senioren-ontmoetingshuis

Een centrum voor ouderen én organisaties die met of voor ouderen werken. Zodat ouderen elkaar kunnen ontmoeten, zich kunnen ontwikkelen én een nieuwe invulling aan hun leven kunnen geven.

Een dagactiviteitencentrum, waar de tijd niet wordt gedood, maar wordt benut. Om anderen iets te leren of voor of met anderen iets te doen. Om gezond bezig te zijn en (weer) lekker te genieten.

En nu?

In november wordt begonnen met het verder uitwerken van enkele van de hiervoor genoemde ideeën. Het **Educatief Ervaringscentrum** en de **Buurgerij** zijn als eerste hiervoor geselecteerd. Dat betekent dat de stap van idee naar een concrete organisatie zal worden gezet. Ondernemers, bewoners én organisaties zijn van harte welkom om mee te denken en mee te doen. Zij beschikken immers niet alleen over ideeën, maar kunnen ook goed aangeven hoe het in de praktijk zou moeten werken.

Op www.innovatienetwerk.org én op www.nieuwwest.amsterdam.nl/tuinen-vanwest kunt u de ontwikkelingen volgen.

Heeft u belangstelling bij de uitwerking van deze ideeën te worden betrokken? Neem dan contact op met Peter Dortwegt (peter.dortwegt@newenergydocks.nl), Luit Tabak (l.tabak@niewwest.amsterdam.nl) of met Mathieu Wagemans van InnovatieNetwerk (m.c.h.wagemans@innonet.agro.nl).